

አድዋና እኛ

በልጅግ ዓለ

የአድዋ በዓል አለፈ። ዓመት ጠብቀን እንደገና እናከብረዋለን። ድሮ ድሮ አድዋ ሲባል . . . የድል ቀን . . . የጥቁሮች ድል . . . አውሮፓውያን የተሸነፉበት . . . ጀግኖች . . . ምኒልክ . . . ጣይቱ . . . አሉላ አባነጋ . . . ገበየሁ . . . ባልቻ አባነፍሶ . . . ሌሎችም አባባሎችና ስሞችን እንሰማ ነበር። የአድዋ በዓል እንደ ድሮ አይደለም። ተቀይሯል። ዛሬ ደፍሮ፡ -

ምኒልክ ተወልዶ ባያነሳ ጋሻ፣
ግብሩ እንቁላል ነበር ይህን ጊዜ አበሻ . . .

ብሎ የሚገጥምም አይገኝም። ዘንድሮ ግብራችን እንቁላል እንዳይሆን ምኒልክ ከለከሉን የሚልና የሚከስ ዘመናዊ አይጠፋም። አሁን አሁን ሁሉን ነገር ከዘር ፖለቲካ አንጻር መመልከት ተጀመረና የአድዋ በዓልም ከዘመኑ ጋር ተለወጠ። ከምኒልክ የአድዋ ጀግንነት በላይ ጥፋታቸውን አጉልተው የሚያሳዩ ደልቃቃዎች ተፈጠሩ። ያ ለጥቁሮች ሁሉ ድል የተባለው አድዋን የመሩት ምኒልክን መስደብ እንደ ፋሽን ታየ፤ እንደ ዘመናዊ ፖለቲከኛነት ተቆጠረ።

ገበየሁ ቢሞት ተተካ ባልቻ፣
መድፍ አገላባጭ ብቻ ለብቻ ።

የተባለው የጀግና ሙገሳ ቀረ። <<ባልቻ አባ ነፍሶ አሮሞነት የማይሰማቸው ስለሆኑ አሮሞ አይደሉም>> የሚል የጠባብ ፖለቲከኞች ትንተና ተጀመረ። እንኳን እሳቸው ከዚህ ዓለም በሞት የተለዩት፤ አሁን በቁም ያሉት አቶ ቡልቻ ደመቅሳ ኢትዮጵያዊነትን ስለሚቀበሉ አሮሞ አይደሉም ተብለው ሲወነጀሉ ስምተን ምን አልን? ምንም። ስም ማጥፈት ለአንዳንዶች የተፈቀደላቸው <<የዴሞክራሲ>> መብታቸው ነው። ማንም የሚናገራቸው የለም። አንዱ ጎበዝ ከተናገረም በኢሳያስ አፈወርቂ ስርጎ ገብ ጦር በስድብ ያስደበድቡታል።

ምኒልክን መስደብ የአዋቂነት መለኪያ፣ የዴሞክራሲነት ጣራው የሚመስለቸው ብዙ ናቸው። ስለ አድዋ ትልቅነት ከተናገርክ ወይም ከጻፍክ አንተን አያድርገኝ። ሌላው ቢቀር ነፍጠኛ . . . ትምክተኛ . . . ቅኝ ገዢ . . . ባርያ ፈንጋይ ትባላለህ። እስቲ ደፍረህ ስለ ምኒልክ ጀግንነት አውራ፤ መብረቅ ይሁን ኤሌክትሪክ የያዘከው አታውቀውም፤ በስድብ ሞገድ ያነዘፋሃል። ፊት ለፊት ባይሰድቡህም በአሽሙር አይምሩህም። ምን ስድብ ቢያጡ አርጅተሃል ማለታቸው አይቀርም። መቸም የዚያን ሰሞን እንዳንተ አያውለኝ። ባሻ አውአሎም ሀረጎት የአድዋ ጦርነት ላይ ለጣሊያኑ ጄኔራል ባራቴሪ ምን እንዳሉት ታውቃለህ? <<እስህ ዝዋአልካዩ አያውለና>> አሉት። ውሎህን አያውለኝ ማለታቸው ነው።

ለምን እንዳሉት ላጫውትህ? በአድዋ ጦርነት ወቅት ጦሩን እየመገቡ ማቆየት ለነ ምኒልክ አስቸጋሪ ሆኖ ነበር። በአስቸኳይ ጦርነቱ ካልተጀመረ በምኒልክ በኩል ችግር ሊፈጠር ሆነ። ጣሊያን ያለበት ሄደው እንዳይወጉት ቦታው አመች አልነበረም። ተመካከሩ። ወሰኑ ። ባሻ አውአሎም ሀረጎት ተጠርተው ተነገራቸው። ጀግናው ተስማሙ። ወደ ጣሊያን ሠፈር ሄዱ። ንገሩ የተባሉትን በኢትዮጵያ በኩል ስንቅ ማለቁንና በሽታ መግባቱን ለጄኔራል ባራቴሪ ነገሩት። ተደሰተ። የካቲት 23 አድዋ ደረሰ። ባሻ አውአሎም ሀረጎት የአሉላ አባነጋን ጦር ሲመለከቱ ሮጠው ወደ እነ አሉላ ምሽግ ውስጥ ገቡ። ባራቴሪ . . . <<አውአሎም . . . አውአሎም>> ብሎ ሲጠራቸው <<እስህ ዝዋአልካዩ አያውለና>> አሉት ይባላል።

አንተም ተሳስተህ ስለነ አሉላ ጀግንነት ከተናገርክ አንተን አያድርገኝ። የምኒልክ ጠላት ተጠራርቶ ጦሩን ይሰበቅብሃል። ሌላው ቢቀር እድሜህ ተቆጥሮ ማርጀትህ ይነገርሃል . . . ምን ማርጀትህ ብቻ፣ ሕልውናህም ተክዶ <<አለ እንዴ?>> ተብለህ ትጠየቃለህ ? ይህ ቀልድ እንዳይመስልህ። አንድ ጊዜ አፈወርቅ ገብረ ኢየሱስን ተከላከዩ እነ አይነኬን ነክቼ፣ ከእኔ አልፎ ስንቱ ተሰደበ መሰለህ?

የምኒልክ ሃጢአት ከባርያ ፈንጋይነት እስከ ቅኝ ግዛት አስፋፊነት . . . ከነጭ እስከ ጥቁርነት . . . ከፈረንጅ አጎብዳጅነት እስከ ተገዥነት በየዘርፉ ይነገርሃል። እያንዳንዱ የግሉን ዓላማ ለማስፈጸም ከጠቀሙ ምኒልክን ወቅሶ ይጽፋል።

ለምሳሌ ኤፍሬም ማዴቦ <<Negotiation, nation building, and the naysayers>> በሚል ርዕስ በድረ ገጽ ለንባብ ባበቃው ጽሁፉ ምኒልክን ከመለስ አመሳሰሎ ነው ያስቀመጠቀው።

የግንቦት ሰባት ድርጅት መሪ የሆነው ኤፍሬም ማዴቦ <<መለስም ይሁን ምኒልክ ኢትዮጵያን ከፋፍለዋታል>> ባይ ነው። ምኒልክን ከመለስ ጋር ማወዳዳር ያስፈለገበት ጉዳይ ድርጅቱ ሰሞኑን ለሚያራምደው ፖለቲካ የሚያመቸው መንገድ ይህ ብቻ ስለሆነ ነው። ይህ አባባሉ በታሪክ አዋቂዎች መንደር ያስደንቀዋል ብዬ አላምንም። ምንክልባት ጥሩ ጭብጨባ የሚያስገኝለት በደጋፊዎቹ ስብስባ ላይ ከተነገረ ብቻ ነው።

መቼም ለብዙ ኢትዮጵያውያን የመለስና የምኒልክ ልዩነት ግልጽ ስለሆነ ለመተንተን ጥረት አላደርግም። ምን ታሪክን ብናጣምም ሁለቱ አንድ ሊሆኑ አይችሉም። ካለፈው <<ጥፋት>> በመማር ወደፊት የተሻለ ለመሥራት መዘጋጀት ባልከፋ። ታሪክን አጣሞ ለወቅታዊ ሁኔታ በሚስማማ መንገድ ማቅረብ ደግሞ የሚያሳፍር ነው። አቶ ኤፍሬም ለኢትዮጵያ አንድነት እታገላለሁ ካለ ለየትኛዋ ኢትዮጵያ እንደሆነ የሚታገለው ማስረዳት አለበት። ለምኒልክ ወይስ ገና አዲስ ለምትፈጠረው?

ኤፍሬም ማዴቦ ምኒልክን በቅኝ ገዥነት ሲከስ ፋሽሽቱ መንግሥቱ በጻፈው ድሪቶ ገጽ 47 ላይ <<ምኒልክ ባርነትን አስፋፉ>> የሚል ሰፍሯል። መንግሥቱ ይህንን ካለ የሚገርም ነው። ይህ አቋም የመንግስቱ ይሁን የመጽሐፉ አራሚዎች የሚያጠያይቅ ነው። መንግሥቱም ሆነ ብዙ የተነገረላቸው የመጽሐፉ አራሚዎች በአዲሱ የዘር ፖለቲካ እየደነሱ እንደሆነ ነው የሚያሳየው እንጂ እውነትነቱ የጎላ አይደለም። የመንግስቱና የአራሚዎቹ ትግል ደግሞ ሌላ ነው። የመንግሥቱን ታላቅነት ለማውራት ቀደምት መሪዎችን ጥላሽት መቀባት የሚል ሆኖ እናገኘዋለን። ውላን አድረጎ ደግሞ የመንግሥቱን ፍርጠጣ ጀግንነት ለማድረግ አፄ ቴዎድሮስ ራሳቸውን የገደሉት <<ፊሪ>> ስለሆኑ ነው የሚል ብናነብ መደነቅ የለብንም።

ምኒልክ ላይ የሚደረገው ስም ማጥፊት በዚህ ብቻ አላበቃም። የምኒልክ ታሪክ የመንገደኛ በዘኔ ደራሲ የአግድሞሽ የዘመኑ ልብ ወለድ ሆኖ ነው የከረመው። እንዲያውም ሰሞኑን ከምኒልክ ወደ ቴዎድሮስም ተሸጋግሮ ድረ ገጾችን አጣቦ ነበር። ደራሲው በእውኑ ዓለም ከመለስ ወደ ኢሳያስ አልጋ ጠባቂነት እንደተላለፈው በልብ ወለድ ጽሁፉም የቴዎድሮስና የምኒልክ አልጋ አንጣፊ ሆኖ ሰንብቷል።

ድረ ገጾች ደግሞ ያንን እየተቀበሉ አስፋፍተውታል። ለሰሞኑ መደበሪያ ያህል አዲስ ሃሜት ካገኘን ምን ቸገረን? የጀግኖች ታሪክ በቅጥረኛ ደራሲያን ሲወላገድ በየድረ ገጹ እየለጠፍን ለመጨረሻ ትውልድ የውሸት ታሪክ ማስተላለፍ ነው። ድረ ገጾችን አንባቢ አግኝቶ በተመልካች ቁጥር ውድድር አንደኛ ይሁን እንጂ! ሰሞኑን ለፈጠርነው ሕብረት ሙጫ ሁኖ ያፋቅረን እንጂ! ፈሪነታችንን እንደ ጀግንነት ያስቆጥርልን እንጂ! ምኒልክ ተሰደቡ አልተሰደቡ ምን አዲስ ነገር ሊመጣ።

ምኒልክ የሉም። ታሪካቸውን መከላከል አይችሉም። ለታሪክ ተቆርቋሪ አይሆንም ብሎ የተከራከረ ካለ ደግሞ ይሰደባል፤ ይዋረዳል። የሃገሪቷ ታሪክ አዋቂዎች የዘመኑ ፖለቲከኞች. . . አርጅታችኋል . . . ኋላ ቀር አስተሳሰብ . . . አሮጌ ፖለቲካ . . . የሚለውን አዋራጅ ስድብ ሽሽት ወይም በወያኔ የዘር ፖለቲካ ዋገቀው ይህንን ደባ ለመዋጋት ብዕራቸውን እንኳን ማንሳት ተስፏቸዋል። ምንድነው ለሚቀጥለው ትውልድ የምናስተላልፈው? ይህንን የፈጠራ የውሸት እንቶ ፈንቶ? ይህንን የገንጣይና የተገንጣይ የስም ማጥፊት ዘመቻ? ጎበዝ ከሚጠፋው ስማችን፣ ከሚሰደበው ስብዕናችና ከፖለቲካው ክፍፍል ባሻገር ሃገራችንን እንውደድ! ከግል የሥልጣን ጥማችን ባሻገር የሃገራችንን ታሪክ እንጠብቅ። ያቺ ሃገር የተመሰረተችው እኮ እንደ አድዋ ባለው ሁሉም የሃገሪቱ ዜጎች በወደቁበት የጀግንነት ታሪክ ላይ ነው።

በድሉ ዋቅጅራ የተባለ ደራሲ ልጁን ኬር ዓለም ስለ ሃገሩ ያስተማረው እንዲህ ብሎ ነበር።

የኔ ልጅ፣

አያት ቅም አያትሽ፣ ሰላም ሲሆን ከወልቂጤ አድማስ ማዶ፣ ሸቅጦ ሲያቀና ወረቱን፣ ለእኔና ለአንቺ መኖሪያ ሲያቀና ቀዬና ቤቱን፣ ሀገር ጠላት ሲደፍራትም፣ ጦሩን ሰብቆ እየፎከረ፣ ከአሮሞው ከትግሬው፣ ከአፋሩ ከወላይታው፣ ከሁሉም የጦቢያ ልጆች፣ አጥንቱን እየማገረ፣ ሀገር ይሉት መግባቢያ፣ ሰንደቅ ይሉት መለያ፣ ሲያቆይልሽ በጉራግኛ የማትገልጭው በጎጥ የማትገድቢው፣ ስንት አለ ታሪክ መስለሽ!

እና የእኔ ልጅ ለዚህ ነው ሀገር ይሉት ቋንቋ፣ ላንቺ የሚያስፈልግሽ፣

ከወልቂጤ አድማስ ማዶ፤ ለተሳሰረ ታሪክሽ፤
ከወልቂጤ አድማስ ማዶ፤ ለተወጠነው እድገትሽ።
እና ልብ በይ ልጄ ! ሀገር ማለት ቋንቋ ነው ባንደበት አይናገሩት ፣
በጀር አይዳምጡት።

ከሁሉም በላይ የእኔ ልጅ፤
ተፈጥሮ ከቸረችው በረከት፤ የላቡን ፍሬ የሚበላ፤
ሀገር ማለት ወገን ነው፤ የእኔ የምትይው ከለላ።
ትመኪበት ጥሪት፤ ትደምቁበት ብርሀንሽ፤
የሰብእናሽ ግማሽ ውል፤ ወገን ነው ማሕተምሽ።
ኬጋው ነው ልጄ ሀገርሽ።

ዛሬ በሃገራችን የጀግኖቻችን ስም እየጎደፈ ነው። አዲስ በዘር ላይ የተመሠረተ ታሪክም ለመጻፍ የሚደረገው ጥረት ብዙ ነው። ይህ ታሪክ የማጥፋቱ ዘመቻ ከወያኔ አልፎ ሻዕብያዎችና አፍቃሬ ሻዕብያዎች በሰፊው ተያይዘውታል።

የትውልድን የጀግንነት ተግባር ቀጣይነት የማይፈልጉ በተለይ በአሁኑ ወቅት ጀግኖችን እያዋረዱ በመጻፍ ላይ ናቸው። የጀግኖቻችንን ታሪክ በተራ የዘመኑ ተረት በመበረዝ፤ ቀጣዩ ትውልድ በጀግኖቻችን ታሪክ እንዳይኮራ፤ ሞራሉ እንዲላሽቅ እያደረጉ ነው። እነዚህ የእባብ ስብስቦች የሚረጩት መርዝ ምን ያህል አጥፊ እንደሆነ ያውቁታል። ትንሽ አዋራጅ ሃሜት ከብዙ የጀግንነት ታሪክ የበለጠ የመስፋፋት ኃይል እንዳላት ይረዳታል።

የጀግኖቻችን ታሪክ መጠበቅ የሚያስፈልግበት ጉልህ ምክንያት የጀግና ታሪክ ጀግናን ይፈጥራልና ነው። ቀጣዩ ትውልድ ባለፈው ታሪኩ እየኮራ ሃገሩን ይጠብቃል። የሚተካው ትውልድ በእነዚህ ጀግኖች ታሪክ እየተማረ አዲስ ጀግንነትን ይሠራል። የኢትዮጵያ ጠላቶች ሊበርዙት የሚፈልጉትን የጀግኖቻችንን ታሪክ መከላከል የሁላችንም ተግባር መሆን አለበት።

አንድ ወቅት ሎሬት ጸጋዬ አንድ ስብሰባ ላይ የተጠየቁት ጥያቄ ትዝ ይለኛል። <<ሰለ አፄ ቴዎድሮስ ሁል ጊዜ እያሞገሱ ለምን ይጽፋሉ?>> ተብለው ሲጠየቁ <<አይ ሌላውንም የኢትዮጵያ ጠላቶች ይጽፋታል>> ነበር ያሉት። ስሞኑን ሎሬት የተነበዩትን በገሃዱ ሕይወታችን እያነበብን ይሆን?

ሰለ ጀግኖቻችን የሚያስቡ ሁሉ በሰላም ይክረሙ !

ኢትዮጵያ ለዘላለም ትኖራለች!
ሎን ዶን የ ካ ቲ ት 2004

Beljig.ali@gmail.com